

מראי מקומות - סוכה

ד.

לא היו לה בנינים, יכול להפכו לרחמים ע"י תפלה. ובספר עיני כל חי (להגרי"ח פלג"י) כ', דכיון דלכן ואם רבקה ברכו אותה "את היי לאלפי רבבה", ואמרו לה "אחותנו", לומר דאם היא דומה להם, דהיינו שתעבוד ע"ז כמותם, אז תחול עליה ברכתם, א"כ יש חשש חילול השם בדבר אם יהיו לה בנינים, וא"כ זה גרם להיות אכזריות למעלה על בית לכן ובתואל, אלולא תפלתם של יצחק ורבקה שהכריעה כנגד אותה אכזריות.

ה. דר"מ אית לי גזרת תקרה

פרש"י, דביתו ודאי פסול משום דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה. ולכאור' משמע דזהו פסול דאורייתא, וכ"כ הר"ן כאן (ודייק כן מל' רש"י, וכן ממה שגורין אטו פסול זה, דמשמע שהוא פסול דאורייתא). אבל ע' רש"י לעיל (ח, ב בענין סוכת יוצרים) דהפסול הוא משום דלא מנכרא מלתא דלשם סוכה הוא דר בו, כיון שעיקר דירתו שם כל ימות השנה. ולכאור' משמע מל' רש"י דהפסול אינו אלא מדרבנן, ומשמע דהפסול דהכא היינו הך פסולא דהתם. ואף דהר"ן שם כ' דהוא פסול מדאורייתא, משום דלדירה עביד ולא לצל, אבל מרש"י לא משמע כן. ונראה לומר דאי"ז סותר לרש"י כאן, דע' במג"א (תרל"ה, א) שכ' דבסוכת יוצרים ס"ל לרש"י דאף דאינה עשויה אלא לצל, אפ"ה הכי פסולה, כיון שדר שם כל השנה, והר"ן ס"ל דעשויה לדירה, ולכן ס"ל דפסולה מדאורייתא. אבל סוכה שנעשית לדירה או לאוצה, גם רש"י מודה דזהו פסול מדאורייתא משום דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו. דהיינו, דודאי אף לרש"י יש פסול דאורייתא בדירתו של כל השנה, אבל פסול זה אינו אלא אם עשויה לדירה ממש, ולא רק לצל. אבל אם נעשית לצל, מה שהוא דר שם כל השנה אינו פסול מדאורייתא, אלא רק פסול מדרבנן כיון דלא מנכרא מלתא. [ויש לע' קצת, האם מי שאינו דר שם כל השנה יכול לקיים מצות סוכה שם, האם זה פסול בחפצא דסוכה, או רק בישיבתה, וצ"ע.]

ו. מח' בנסרים שיש בהם ד'

רש"י ביאר דהחילוק בין נסרים שיש בהם ד' לשאין בהם ד' הוא, דהרגילות היא דעושי תקרה עושים הגגות בנסרים שהם רחבים ד', והמח' היא אם יש גזרת תקרה בכלל או לא. וע' ריטב"א שחולק על רש"י, וס"ל דגדר הגזרה אינו דמה שהוא רגיל לעשות בו תקרה אסור לסכך בו, דא"כ היו אוסרים כל קנים ועצים, אלא דגזרו על מה שהוא רגיל יותר לעשות תקרה מהם מלעשות סכך לצל בעלמא.

א. כל הכלים יורדים לידי טומאה במחשבה וכו'

כ' התוס' יו"ט (כלים כ"ה, ט) דמבואר בקידושין נ"ט, דמה דקורין "מחשבה" במתני' היינו באמת דיבור, ולא סגי במחשבה גרידא.

ב. והתנן כל ידות האוכלין שבססן בגורן טהורות

ע' בקהלות יעקב (טהרות ע) שהביא שנח' האחרונים בהא דאמר' דידות טמאות, די"א דהיד עצמו מקבל טומאה, וזהו ש' המקדש דוד (ולכאור' כן משמע מלשון רש"י לעיל יג), אבל המקור ברוך ס"ל דמה דאמר' דהיד מקבלת טומאה, הכוונה היא דהיד יכולה להביא טומאה לאוכל, אבל היד עצמה אינה מקבלת טומאה. וכ' הקה"י דלכאור' מסוגיין משמע כדברי המקד"ה, דהא לכאור' הפסול לסכך הוא משום שהוא עצמו מקבל טומאה. וכ' דאולי יש לדחות, דאפי' אם רק שייך להביא טומאה על ידה, מ"מ אי"ז דומה לפסולת גורן ויקב, ודוחק.

ג. הכא נמי שבססן ממש

הק' האחרונים, מ"ש מהא דאי' לקמן (טז) דסככה בבלאי כלים פסולה, דלכאור' הביאור הוא דכיון דהיו פסולים לסכך כשהיו כלים גמורים, לא מהני מה דעכשיו אינם ראויים לתשמישם, דמ"מ גזרי', וא"כ לכאור' ה"ה בבססן, ומ"ש. וע' בשו"ת מחזה אברהם (או"ח קל"ז) דכ' לחלק בין בלאי כלים, דהטומאה באה מחמת עצמם, ובין ידות האוכלין, דהטומאה היא מחמת האוכלין. וע' בפמ"ג (או"ח תרכ"ט, א"א, י"ב) דג"כ רצה לחלק כן, אבל כ' דמהכ"ת לחלק כן ולומר דהגזירה היא רק היכא דהטומאה באה רק מצד עצם הכלים. וע"ע בספר החיים (תרכ"ט, ריש סעי' י) דכ' לחלק ע"פ הט"ז הידוע (או"ח תקפ"ח, ה; יו"ד ריש סי' קי"ז, וח"מ סי' ב) דלא גזרו חז"ל על דבר שהוא מפורש בקרא להיתה, וא"כ, כיון דכתיב מגרנך ומיקבך, דהיינו מפסולת גורן ויקב (וס"ל דכל פסולת גורן ויקב הם בכלל ידות), א"כ לא שייך לגזור עליהם אף אם בבססן, דא"כ אין קיום להקרא.

ד. מהפכין ממדת אכזריות וכו'

ויש לעי' בלשון "אכזריות", בדדרך כלל הנוסח הוא דמהפכין מדת הדין לרחמים, אבל מדת אכזריות לכאור' קשה לומר כלפי מעלה. ובראשון לציון כ' דמרמז להגמ' בברכות (ה), דאי' דמי שלא היו ליה בנינים כל עיקר, היינו יסורין של נקמה, וא"כ זוהי הכוונה כאן, דאפי' מי שיש עליו גזרת יסורין של נקמה, דהיינו אכזריות (וכמו שמצינו ברבקה, דלאחר עשרים שנה עדיין